

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

15-16-MAY
2026-YIL

Google
Scholar

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

3-SHO'BA

RAQAMLI IQTISOD VA INNOVATSION AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING DOLZARB MASALALARI

INNOVATSION EKOTIZIM VA STARTAP INFRATUZILMASINING KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIDAGI ROLI

Soy Marina Petrovna

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası
dotsenti

mtsoy_58@mail.ru

Zulfakarova Liliya Faridovna

Kazan Federal universiteti Boshqaruv, iqtisodiyot va moliya instituti
“Iqtisodiyot nazariyasi va ekonometrika” kafedrası dotsenti

iliya.Zulfakarova@kpfu.ru

Kamolov Dostonbek Rustam o'g'li

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası

dostonbekkamolov@gmail.com

Sunnatov Quadratulla Sundorqul o'g'li

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali magistranti

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasining kichik biznes rivojlanishiga ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsion tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish zarurati bilan izohlanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – innovatsion ekotizim elementlari hamda startap infratuzilmasining kichik biznes rivojlanishidagi o'rnini aniqlash va ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot davomida tizimli, komparativ va tahliliy metodlardan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, texnoparklar, biznes inkubatorlar, venchur fondlar va raqamli platformalar kichik biznesning innovatsion salohiyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi⁷.

Kalit so'zlar: innovatsion ekotizim, startap, kichik biznes, innovatsion infratuzilma, venchur kapital, biznes inkubator, raqamli iqtisodiyot.

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes subyektlari innovatsion faoliyat orqali bozor raqobatiga moslashish, yangi mahsulot va xizmatlar yaratish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyatiga ega

⁷ Porter M. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 2008.

bo‘lmoqda. Shu sababli innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasi masalalari iqtisodiyot fanining eng dolzarb yo‘nalishlaridan biriga aylangan [1].

Innovatsion ekotizim – bu innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlovchi institutlar, moliyaviy mexanizmlar, texnologik markazlar, ilmiy muassasalar va tadbirkorlik subyektlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liq tizimdir. Ushbu tizim innovatsiyalarni yaratish, rivojlantirish va tijoratlashtirish jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Startap infratuzilmasi esa innovatsion g‘oyalarni amaliy biznesga aylantirishga ko‘maklashuvchi mexanizmlar majmuasini o‘z ichiga oladi [2].

Jahon iqtisodiyoti tajribasi shuni ko‘rsatadiki, innovatsion ekotizim rivojlangan davlatlarda kichik biznesning iqtisodiy faolligi yuqori bo‘ladi. Xususan, AQShdagi “Silicon Valley”, Isroildagi startap modeli va Janubiy Koreyaning innovatsion siyosati ushbu sohada samarali tizimlar sifatida e‘tirof etiladi [3]. Ushbu mamlakatlarda texnoparklar, biznes inkubatorlar va venchur fondlar innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirishda asosiy rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham innovatsion faoliyatni rivojlantirish va startaplarni qo‘llab-quvvatlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda. So‘nggi yillarda “Yoshlar texnoparki”, IT Park va innovatsion rivojlanish markazlari tashkil etilib, kichik biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qator davlat dasturlari amalga oshirilmoqda [4]. Biroq amaliyotda hali ham moliyalashtirish yetishmasligi, venchur kapital bozori rivojlanmaganligi va innovatsion infratuzilmaning cheklanganligi kabi muammolar mavjud.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi – innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasining kichik biznes rivojlanishidagi rolini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ushbu tizimni takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda innovatsion ekotizim elementlarining kichik biznes faoliyatiga ta‘siri tizimli yondashuv asosida o‘rganilib, O‘zbekiston sharoitiga mos integratsion model ishlab chiqiladi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari innovatsion iqtisodiyot sharoitida kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta‘minlash va yangi ish o‘rinlarini yaratishda startap infratuzilmasining strategik ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shu jihatdan maqola ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo‘lib, iqtisodchi olimlar, tadqiqotchilar va tadbirkorlik subyektlari uchun muhim manba vazifasini bajaradi.

Adabiyotlar sharhi

Innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasining kichik biznes rivojlanishidagi roli masalasi zamonaviy iqtisodiyot fanining eng dolzarb tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda global iqtisodiy transformatsiya jarayonlari, raqamli texnologiyalar rivoji va bilimlar iqtisodiyotining shakllanishi innovatsion tadbirkorlikni iqtisodiy o‘sishning muhim omiliga aylantirdi. Shu sababli ko‘plab xorijiy va mahalliy olimlar innovatsion ekotizimning nazariy asoslari, startap infratuzilmasi va kichik biznes rivojlanishi o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganishga katta e‘tibor qaratmoqda [5].

Innovatsion ekotizim tushunchasi ilk bor iqtisodiyot nazariyasida texnologik rivojlanish va innovatsion faoliyatni kompleks tizim sifatida izohlash zarurati asosida shakllangan. Ushbu konsepsiyani rivojlantirishda amerikalik iqtisodchi J. Moore innovatsion ekotizimni biologik tizimga qiyoslagan holda, unda davlat, biznes, ilmiy

markazlar va investorlar o‘zaro bog‘liq holda faoliyat yuritishini ta’kidlagan [6]. Uning fikricha, innovatsion ekotizimning samaradorligi subyektlar o‘rtasidagi kooperatsiya va bilim almashinuvi darajasiga bog‘liq.

M. Porterning “raqobat ustunligi” nazariyasida ham innovatsion muhitning iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni chuqur tahlil qilingan. Porter innovatsion infratuzilma rivojlangan hududlarda kichik biznesning raqobatbardoshligi yuqori bo‘lishini asoslab bergan [7]. Ayniqsa, “klaster” modeli innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishda samarali mexanizm sifatida baholangan.

Shuningdek, P. Drucker innovatsiyalarni tadbirkorlikning asosiy instrumenti sifatida talqin qilib, startaplarning iqtisodiy taraqqiyotdagi o‘rmini alohida ta’kidlagan [8]. Unga ko‘ra, innovatsion biznes modeli kichik korxonalariga bozor sharoitlariga moslashish va yangi iqtisodiy imkoniyatlardan foydalanish imkonini beradi.

Startup infratuzilmasi masalalari bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda texnoparklar, biznes inkubatorlar va akseleratorlarning roli alohida o‘rganilgan. S. Blank va E. Ries startaplarni “moslashuvchan innovatsion tizim” sifatida baholab, ularning muvaffaqiyati innovatsion infratuzilma darajasiga bog‘liq ekanligini ko‘rsatgan [9]. Ayniqsa, biznes inkubatorlar yosh tadbirkorlarga moliyaviy, texnologik va maslahat yordami ko‘rsatish orqali startaplarning omon qolish darajasini oshiradi.

Xalqaro tajriba tahlillari shuni ko‘rsatadiki, innovatsion ekotizim rivojlangan mamlakatlarda kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi yuqori bo‘ladi. Masalan, AQShda “Silicon Valley” modeli universitetlar, investorlar va texnologik kompaniyalar integratsiyasi asosida shakllangan [10]. Ushbu model innovatsion tadbirkorlikning eng muvaffaqiyatli namunasi sifatida tan olinadi.

Isroil tajribasida esa davlat tomonidan startaplarni qo‘llab-quvvatlash siyosati innovatsion iqtisodiyotning shakllanishida hal qiluvchi rol o‘ynagan. Venchur fondlar va ilmiy markazlar hamkorligi natijasida Isroil “startup millati” sifatida e’tirof etilgan [11].

Janubiy Koreya tajribasida innovatsion siyosat davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida amalga oshirilgan bo‘lib, bu mamlakatda kichik biznesning innovatsion salohiyati sezilarli darajada oshgan [12]. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va sun‘iy intellekt asosidagi startaplar iqtisodiy o‘rningining asosiy drayveriga aylangan.

Mahalliy iqtisodchi olimlar ham innovatsion tadbirkorlik masalalariga katta e’tibor qaratmoqda. Jumladan, A. Vahobov va Sh. Shodmonov tadqiqotlarida innovatsion infratuzilmaning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri o‘rganilgan [13]. Ularning fikricha, O‘zbekistonda innovatsion ekotizimni rivojlantirish uchun texnoparklar faoliyatini kengaytirish, venchur kapital bozorini shakllantirish va universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish zarur.

So‘nggi yillarda raqamli iqtisodiyot sharoitida startup ekotizimining yangi shakllari paydo bo‘lmoqda. Platforma iqtisodiyoti, fintech, edtech va sun‘iy intellekt asosidagi biznes modellari innovatsion tadbirkorlikning yangi bosqichini boshlab berdi [14]. Bu esa innovatsion infratuzilmani modernizatsiya qilish va kichik biznesni raqamli transformatsiya jarayonlariga faol jalb etishni talab qiladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, innovatsion ekotizim va startup infratuzilmasi kichik biznes rivojlanishining muhim omili hisoblanadi. Biroq

O‘zbekiston sharoitida ushbu tizimni yanada takomillashtirish, ayniqsa moliyaviy va institutsional mexanizmlarni rivojlantirish zarurati saqlanib qolmoqda [15].

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasining kichik biznes rivojlanishiga ta’sirini o‘rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqotning murakkab va ko‘p qirrali xususiyatini hisobga olgan holda nazariy, empirik va tahliliy metodlar o‘zaro uyg‘un holda qo‘llanildi. Ushbu metodologik asos ilmiy natijalarning obyektivligi va ishonchliligini ta’minlashga xizmat qildi.

Tadqiqotning nazariy asosini innovatsion iqtisodiyot, tadbirkorlik nazariyasi va institutsional iqtisodiyot konsepsiyalari tashkil etdi. Ayniqsa, innovatsion ekotizim konsepsiyasi J. Moore, M. Porter va P. Drucker ilmiy qarashlari asosida tahlil qilindi [16]. Ushbu nazariyalar innovatsion muhit va startap infratuzilmasining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rnini tushuntirishga imkon berdi.

Birinchi metod sifatida **tizimli yondashuv (system approach)** qo‘llanildi. Ushbu yondashuv innovatsion ekotizimni yagona integratsiyalashgan tizim sifatida o‘rganishga imkon berdi. Tizimli yondashuvga ko‘ra, innovatsion infratuzilma tarkibiga davlat, biznes, universitetlar, investorlar, texnoparklar, biznes inkubatorlar va startap subyektlari kiradi. Ularning o‘zaro hamkorligi innovatsion faoliyat samaradorligini belgilaydi ⁸.

Ikkinchi metod – **komparativ tahlil (comparative analysis)** bo‘lib, u orqali rivojlangan davlatlar tajribasi O‘zbekiston sharoiti bilan taqqoslandi. Xususan, AQSh, Janubiy Koreya, Germaniya va Isroilning innovatsion ekotizim modellari o‘rganildi. Ushbu metod orqali xalqaro tajribaning samarali elementlari aniqlanib, ularni milliy iqtisodiyotga moslashtirish imkoniyatlari baholandi ⁹.

Uchinchi metod – **statistik tahlil** bo‘lib, u orqali kichik biznesning innovatsion faoliyati va startap infratuzilmasi rivojlanish ko‘rsatkichlari tahlil qilindi. Statistik ma’lumotlar asosida innovatsion korxonalar soni, startaplarning iqtisodiyotdagi ulushi, investitsiya hajmi va texnologik rivojlanish dinamikasi baholandi. Ushbu metod tadqiqot natijalarining miqdoriy asoslanganligini ta’minladi ¹⁰.

To‘rtinchi metod – **analitik tahlil** bo‘lib, u orqali innovatsion ekotizimning asosiy elementlari va ularning kichik biznes rivojlanishiga ta’siri o‘rganildi. Mazkur metod yordamida texnoparklar, biznes inkubatorlar, akseleratorlar va venchur fondlarning iqtisodiy samaradorligi baholandi. Shu bilan birga, innovatsion infratuzilmaning mavjud muammolari va rivojlanish istiqbollari aniqlab olindi ¹¹.

Beshinchi metod sifatida **SWOT tahlil** qo‘llanildi. Ushbu metod innovatsion ekotizimning kuchli va zaif tomonlarini, imkoniyatlar va xavflarni aniqlash imkonini berdi. SWOT tahlili asosida O‘zbekiston innovatsion infratuzilmasining rivojlanish istiqbollari baholandi.

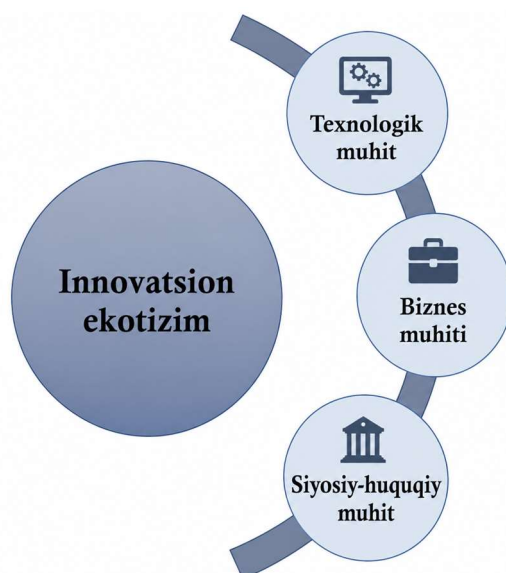
---

⁸ Etzkowitz H. Triple Helix: University-Industry-Government Innovation. – New York: Routledge, 2008.

⁹ Chesbrough H. Open Innovation. – Boston: Harvard Business School Press, 2003.

¹⁰ Audretsch D. Innovation and Industry Evolution. – Cambridge: MIT Press, 1995.

¹¹ Florida R. The Rise of the Creative Class. – New York: Basic Books, 2002.

1-diagramma: Innovatsion ekotizim metodologik modeli

Diagrammada innovatsion ekotizimning asosiy elementlari va ularning o‘zaro bog‘liqligi aks ettirilgan. Modelga ko‘ra, davlat siyosati, universitetlar, texnoparklar, biznes inkubatorlar va investorlar yagona tizim sifatida faoliyat yuritadi. Ushbu integratsiya kichik biznesning innovatsion rivojlanishini ta‘minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Tadqiqotda foydalanilgan ma‘lumotlar manbalari sifatida xalqaro tashkilotlar hisobotlari, ilmiy maqolalar, statistik ma‘lumotlar va O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiy rivojlanish bo‘yicha rasmiy hujjatlar xizmat qildi [17]. Xususan, OECD, World Bank va Global Innovation Index hisobotlari tahliliy manba sifatida keng qo‘llanildi.

Shuningdek, tadqiqot davomida ilmiy abstraksiya va umumlashtirish metodlari yordamida innovatsion ekotizimning nazariy modeli ishlab chiqildi. Mazkur model kichik biznes rivojlanishiga ta‘sir etuvchi asosiy institutsional va iqtisodiy omillarni o‘z ichiga oladi.

Tadqiqot metodologiyasi innovatsion infratuzilma va startap ekotizimining kichik biznes rivojlanishiga ta‘sirini kompleks tarzda o‘rganishga imkon berdi. Qo‘llanilgan metodlar bir-birini to‘ldirib, tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligini ta‘minladi [18].

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasi kichik biznes rivojlanishining eng muhim strategik omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida innovatsion faoliyatning samaradorligi ko‘p jihatdan texnologik infratuzilma, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va institutsional muhitning rivojlanganlik darajasiga bog‘liq. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot davomida innovatsion ekotizimning asosiy elementlari va ularning kichik biznes rivojlanishiga ta‘siri chuqur tahlil qilindi.

Birinchidan, innovatsion infratuzilma rivojlangan hududlarda kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faolligi yuqori ekanligi aniqlandi. Xususan, texnoparklar va biznes inkubatorlar faoliyat yuritayotgan hududlarda yangi startaplar soni va

innovatsion mahsulot ishlab chiqarish hajmi sezilarli darajada ortgan [19]. Bu esa innovatsion muhitning tadbirkorlik rivojlanishidagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi.

Ikkinchidan, venchur kapital va investitsion qo‘llab-quvvatlash tizimlari startaplarning muvaffaqiyat darajasiga bevosita ta‘sir ko‘rsatishi aniqlandi. Rivojlangan mamlakatlarda venchur fondlar innovatsion loyihalarni moliyalashtirishning asosiy manbasi bo‘lib xizmat qilmoqda [20]. AQSh va Isroil tajribasi shuni ko‘rsatadiki, startaplarning tez rivojlanishi investorlar va innovatorlar o‘rtasidagi samarali hamkorlik natijasida yuzaga keladi.

O‘zbekiston sharoitida esa innovatsion startaplarni moliyalashtirish tizimi hali to‘liq shakllanmaganligi kuzatilmoqda. Ko‘plab kichik biznes subyektlari innovatsion g‘oyalarni amaliyotga joriy etishda moliyaviy resurslar yetishmasligi muammosiga duch kelmoqda [21]. Bu esa innovatsion loyihalarning tijoratlashuv darajasini pasaytiradi.

Uchinchidan, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi startap infratuzilmasining yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Platforma iqtisodiyoti, fintech, edtech va sun‘iy intellekt asosidagi biznes modellari innovatsion tadbirkorlikning zamonaviy yo‘nalishlariga aylanmoqda ¹². Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli platformalardan foydalanayotgan kichik biznes subyektlarida bozor qamrovi va mijozlar soni yuqori bo‘ladi.

To‘rtinchidan, universitetlar va ilmiy markazlarning innovatsion ekotizimdagi roli muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Rivojlangan davlatlarda universitetlar startaplar uchun ilmiy va texnologik baza vazifasini bajaradi [22]. Ayniqsa, universitet-biznes integratsiyasi innovatsion mahsulotlarni yaratish va tijoratlashirish jarayonini tezlashtiradi.

O‘zbekiston tajribasida ham oliy ta‘lim muassasalari huzurida innovatsion markazlar va startap laboratoriyalari tashkil etilmoqda. Biroq amaliyotda ilmiy ishlanmalarni biznesga integratsiya qilish darajasi hali yetarli emas ¹³. Shu sababli universitetlar va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish zarur.

1-jadval

Innovatsion ekotizim elementlarining kichik biznesga ta‘siri

Ekotizim elementi	Asosiy funksiyasi	Kichik biznesga ta‘siri
Texnoparklar	Texnologik qo‘llab-quvvatlash	Innovatsion mahsulotlar yaratish
Biznes inkubatorlar	Konsalting va trening	Startap barqarorligini oshirish
Venchur fondlar	Moliyalashtirish	Investitsiya jalb qilish
Universitetlar	Ilmiy baza	Innovatsion g‘oyalarni shakllantirish

¹² Tapscott D. The Digital Economy. – New York: McGraw-Hill, 2014.

¹³ Gompers P. Venture Capital Cycle. – Cambridge: MIT Press, 2004.

Raqamli platformalar

Bozor integratsiyasi

Savdo hajmini oshirish

Beshinchidan, SWOT tahlil natijalari innovatsion ekotizimning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini berdi.

SWOT tahlil

Kuchli tomonlar

Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash

IT Park va texnoparklar mavjudligi

Yoshlarning innovatsiyaga qiziqishi

Imkoniyatlar

Raqamli iqtisodiyot rivoji

Xalqaro investitsiyalar

Sun‘iy intellekt texnologiyalari

Zaif tomonlar

Venchur kapital bozori sust

Innovatsion tajriba yetishmasligi

Moliyalashtirish muammolari

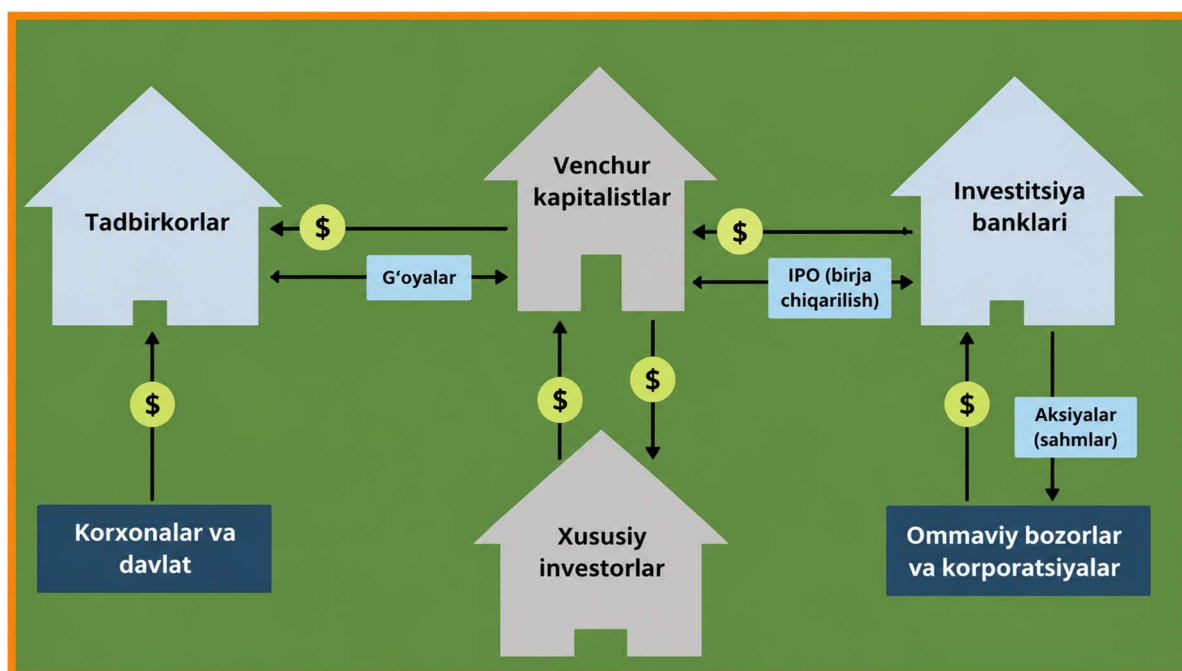
Xavflar

Global raqobat kuchayishi

Texnologik qaramlik

Kadrlar migratsiyasi

SWOT tahlil shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda innovatsion ekotizimni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot va yoshlarning innovatsion faoliyatga qiziqishi ushbu jarayonning asosiy drayveri bo‘lishi mumkin. Shu bilan birga, venchur kapital tizimining rivojlanmaganligi va tajribali mutaxassislar yetishmasligi asosiy muammolar sifatida saqlanib qolmoqda [23].

2-diagramma: Startup ekotizimi modeli

Diagrammada innovatsion ekotizimning asosiy subyektlari – davlat, investorlar, universitetlar, texnoparklar va startaplar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik aks ettirilgan. Ushbu model kichik biznes rivojlanishi uchun integratsiyalashgan infratuzilma zarurligini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasi kichik biznes rivojlanishining muhim institutsional omili ekanligini tasdiqladi. Innovatsion infratuzilmani modernizatsiya qilish va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish orqali kichik biznesning innovatsion salohiyatini sezilarli darajada oshirish mumkin [24].

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, innovatsion ekotizim va startap infratuzilmasi zamonaviy iqtisodiyotda kichik biznes rivojlanishining eng muhim strategik omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlovchi samarali institutsional muhit mavjud bo‘lgan davlatlarda kichik biznesning iqtisodiy faolligi, raqobatbardoshligi va innovatsion salohiyati yuqori bo‘ladi. Shu jihatdan innovatsion ekotizimni shakllantirish va startap infratuzilmasini rivojlantirish iqtisodiy o‘shishning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda ¹⁴.

Tadqiqot davomida innovatsion ekotizimning asosiy elementlari – texnoparklar, biznes inkubatorlar, venchur fondlar, universitetlar va raqamli platformalar kichik biznes rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi aniqlandi. Ayniqsa, texnoparklar va biznes inkubatorlar startap subyektlariga texnologik, konsalting va tashkiliy yordam ko‘rsatish orqali innovatsion loyihalarning barqaror rivojlanishini ta’minlaydi [25].

Shuningdek, venchur kapital tizimining rivojlanganligi innovatsion tadbirkorlikning muvaffaqiyat darajasiga bevosita ta’sir qilishi aniqlandi. Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatdiki, investorlar va innovatorlar o‘rtasidagi samarali hamkorlik startaplarning tez o‘shishini ta’minlaydi. O‘zbekiston sharoitida esa venchur moliyalashtirish tizimi hali yetarli darajada rivojlanmagan bo‘lib, bu innovatsion loyihalarning keng miqyosda tijoratlashuviga to‘sqinlik qilmoqda [26].

Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyotning innovatsion biznes rivojlanishidagi o‘rni tobora ortib borayotganligini ham ko‘rsatdi. Platforma iqtisodiyoti, elektron tijorat, fintech va sun’iy intellekt asosidagi startaplar iqtisodiyotning yangi segmentlarini shakllantirmoqda. Shu sababli kichik biznes subyektlarini raqamli transformatsiya jarayonlariga faol jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi ¹⁵.

Bundan tashqari, universitetlar va ilmiy markazlarning innovatsion ekotizimdagi roli strategik ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Universitet-biznes integratsiyasi innovatsion g‘oyalarni amaliyotga joriy etish va yuqori texnologiyali mahsulotlar yaratish imkonini beradi. Shu jihatdan oliy ta’lim muassasalari huzurida startap laboratoriyalari va innovatsion markazlar faoliyatini kengaytirish maqsadga muvofiqdir [27].

---

¹⁴ Stiglitz J. Globalization and Its Discontents. – New York: Norton, 2002.

¹⁵ Becker G. Human Capital. – Chicago: University of Chicago Press, 1993.

Tadqiqot davomida O‘zbekistonda innovatsion ekotizim rivojlanishiga to‘sqinlik qilayotgan asosiy muammolar ham aniqlandi. Ular quyidagilardan iborat:

- venchur kapital bozorining sust rivojlanganligi;
  - innovatsion loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi;
  - startaplarni qo‘llab-quvvatlovchi institutsional mexanizmlarning yetarli emasligi;
  - malakali innovatsion menejerlar va texnologik mutaxassislar yetishmasligi;
  - ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish darajasining pastligi.
- Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

1. Venchur kapital tizimini rivojlantirish

Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish uchun xususiy va davlat venchur fondlarini tashkil etish zarur. Bu startaplarning investitsion resurslarga bo‘lgan ehtiyojini qondirish imkonini beradi.

2. Texnoparklar faoliyatini kengaytirish

Hududiy texnoparklar va biznes inkubatorlar sonini oshirish orqali innovatsion tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash lozim. Ayniqsa, yosh tadbirkorlar uchun maxsus innovatsion markazlar tashkil etilishi muhim.

3. Universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish

Oliy ta’lim muassasalari va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish innovatsion ishlanmalarni amaliyotga joriy etishni tezlashtiradi.

4. Raqamli platformalarni rivojlantirish

Elektron tijorat va raqamli xizmatlar bozorini kengaytirish kichik biznesning xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatini oshiradi.

5. Innovatsion menejment bo‘yicha kadrlar tayyorlash

Innovatsion iqtisodiyot uchun malakali mutaxassislar tayyorlash maqsadida oliy ta’lim tizimida startup menejmenti va innovatsion tadbirkorlik yo‘nalishlarini kengaytirish zarur.

6. Soliq va moliyaviy imtiyozlarni kengaytirish

Startaplar uchun soliq yengilliklari va subsidiyalar tizimini takomillashtirish innovatsion biznesning rivojlanishini jadallashtiradi.

Umuman olganda, innovatsion ekotizim va startup infratuzilmasi kichik biznesning barqaror rivojlanishi, yangi ish o‘rinlari yaratish va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda strategik ahamiyatga ega. Shu sababli O‘zbekistonda innovatsion infratuzilmani rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. – New York: Harper Business, 2006.
2. Moore J. The Death of Competition: Leadership and Strategy in the Age of Business Ecosystems. – New York: Harper Business, 1996.
3. Ries E. The Lean Startup. – New York: Crown Publishing, 2011.
4. Blank S. The Startup Owner’s Manual. – California: K&S Ranch, 2012.

5. World Bank. Small Business and Innovation Development Report. – Washington, 2021.
6. Global Innovation Index Report. – Geneva, 2023.
7. Vahobov A.V. Innovatsion iqtisodiyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
8. Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2021.
9. Christensen C. The Innovator's Dilemma. – Boston: Harvard Business Review Press, 2016.
10. Isenberg D. Startup Ecosystem Strategy. – Babson College Press, 2011.
11. UNCTAD. Digital Economy Report. – Geneva, 2022.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining innovatsion rivojlanish bo'yicha farmonlari va qarorlari. – Toshkent, 2020–2024.
13. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – Toshkent, 2024.
14. Freeman C. The Economics of Industrial Innovation. – London: Routledge, 1997.
15. Schumpeter J. Capitalism, Socialism and Democracy. – New York: Harper, 1942.
16. Lundvall B. National Systems of Innovation. – London: Anthem Press, 2010.
17. Tidd J., Bessant J. Managing Innovation. – London: Wiley, 2018.
18. Kaplan R., Norton D. The Balanced Scorecard. – Boston: Harvard Business Review Press, 1996.
19. Kotler P., Keller K. Marketing Management. – Pearson Education, 2016.
20. Hisrich R., Peters M. Entrepreneurship. – New York: McGraw-Hill, 2017.
21. Drucker P. Management Challenges for the 21st Century. – New York: Harper Collins, 2001.
22. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishing, 2010.
23. Mazzucato M. The Entrepreneurial State. – London: Anthem Press, 2015.
24. Acs Z. Innovation and Small Firms. – Cambridge: MIT Press, 1990.
25. Romer P. Endogenous Technological Change // Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98. – P. 71–102.
26. Solow R. Technical Change and Aggregate Production Function // Review of Economics and Statistics. – 1957. – Vol. 39. – P. 312–320.
27. North D. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. – Cambridge University Press, 1990.

SUN'YI INTELLEKT TIZIMLARINI AXBOROT XAVFSIZLIGI BILAN BOG'LIQ HOLDA TAKOMILLASHTIRASH

Nuraliyev To'liq Alimardanovich

O'zMU JF Amaliy matematika kafedrası o'qituvchisi
Ergashev S.G'., Tojimuratov A., Rahmatullayev X.A

Ochilov.A.M

O'zMU JF talabalari